

Říční povodně a povodně z přívalových srážek a jejich nebezpečnost pro kulturní dědictví v ČR

River Flood and Flood Hazard from Torrential Rainfall in
Relation to Cultural Heritage in ČR

konference projektu

ProteCHt2save

Řízení ochrany kulturního dědictví v měnícím se prostředí

Praha 27. 6. 2019

Identifikace významných území s kulturně historickými hodnotami ohrožených přírodními a antropogenními vlivy (DF12P01OVV035)

Tým VÚV TGM

Ing. Milena Forejtníková

Ing. Miriam Dzuráková

Mgr. Igor Konvit

RNDr. Hana Mlejnková, Ph.D.

Mgr. Jana Ošlejšková

Ing. František Pavlík

Ing. Miloš Rozkošný, Ph.D.

Ing. Pavel Sedláček

Ing. Lukáš Smelík

Ing. Libor Chlubna

Tým NPÚ

Ing. arch. Alexandra Křížová

Mgr. Lucie Grausgruberová,
roz. Vašíčková

Ing. Alena Šťovíčková

Bc. Veronika Vichrová

VÚV
TGM

Typy ohrožení

Ohrožení říčními povodněmi

Projevy povodní z přívalových srážek, vodní a větrné eroze

Ohrožení sesuvy

Ohrožení atmosférickými spady

Ohrožení vodních prvků, na vodu vázaných biotopů a vegetace památek, parků a zahrad

Bioohrožení mikroorganismy původem z vodního prostředí

Ohrožení průmyslovou činností

VÚV
TGM

- **POVODNĚ:**
  - **Říční** - dlouhotrvající, větší území (regionální), od toku, jarní (sníh, led), letní
  - **Přivalové** - krátketrávající (bleskové), menší území (lokální)
- ochrana - pasivní - příprava, manipulační řád, zákon, mapy
- aktivní - přesuny, mobilní prvky, manipulace

Ohrožení říčními povodněmi

POVODŇOVÉ SCÉNÁŘE:

- Povodeň s dobou opakování 5, 20, 100, a 500 let

MAPY:

- povodňové nebezpečí - záplavová území, hloubka, rychlost proudění
- povodňové ohrožení - povodňové nebezpečí + scénáře → max. hodnota
- povodňové riziko - povodňové ohrožení + **zranitelnost**
  - zranitelnost - potenciální škody různých kategorií objektů a ploch
    - překročeno - ANO/NE
    - územní plán, objekty ZABAGED, terénní průzkum, aj.

Mapa rozlívů

- > Ústa toků
- Vodní toky
- > Rozlív při Q5
- Rozlív při Q20
- > Rozlív při Q100
- > Rozlív při Q500
- Chráněná území
- Správní členění
- > Stínovaná
- > Ortofoto
- > Základní

Rozlív – flood extent

v CDS se nejedná o záplavové území ve smyslu §66 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

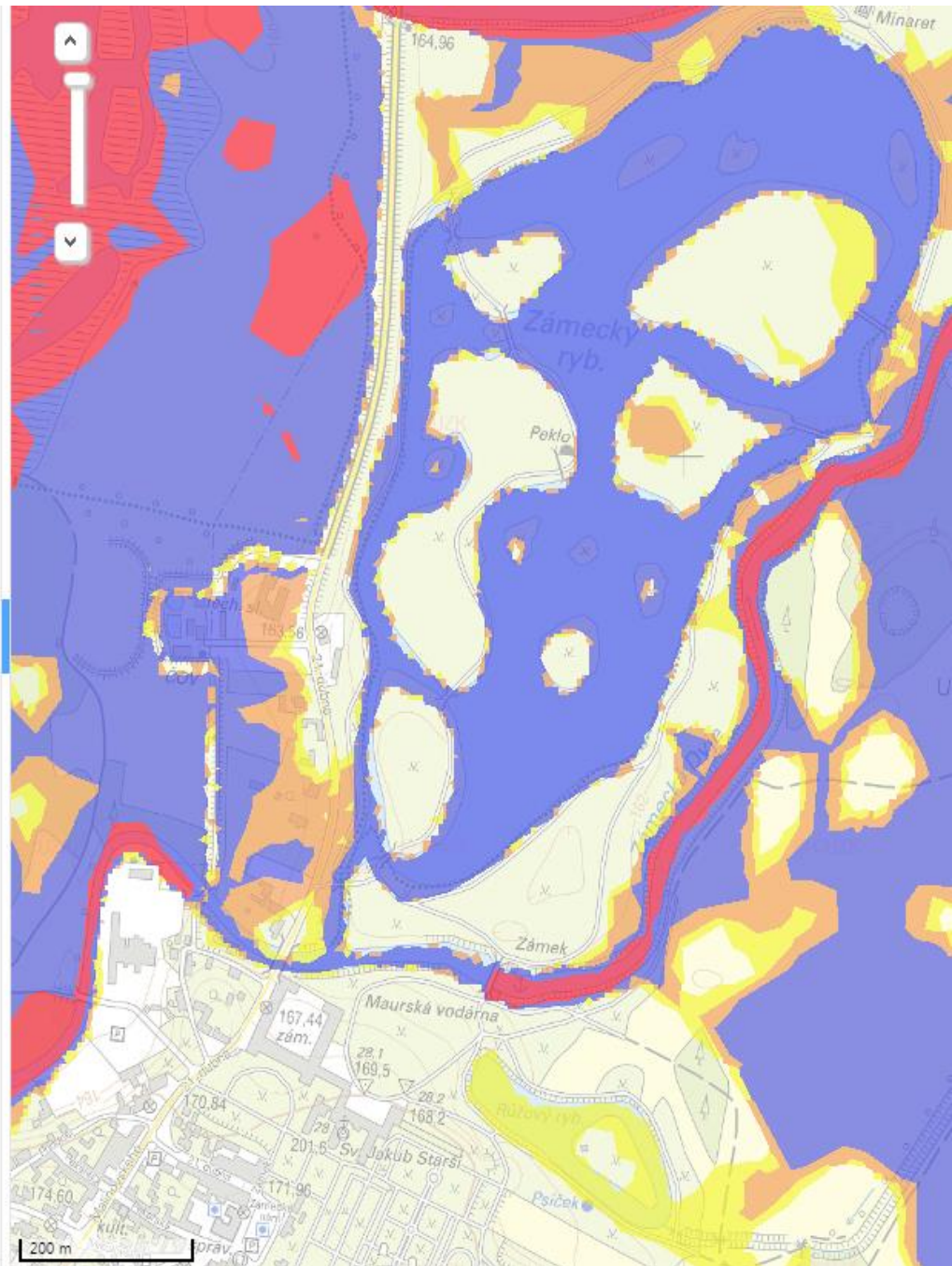
Záplavové území je území vymezené záplavovou čarou. Rozlív je území, které je omezeno čarou

Mapa povodňového ohrožení

- > Úsť toka
- Vodní toky
- ▼ Povodňové ohrožení
  - 60 %
  - vysoké ohrožení
  - střední ohrožení
  - nízké ohrožení
  - reziduální ohrožení
- Chráněná území
- Správní členění
  - 40 %
- > Stínovaná
- > Ortofoto
- > Základní

VÚV
TGM

Mapa povodňového rizika

- Ústí toků
- Vodní toky
- Vodní toky
- Citlivé objekty
  - ▼ Energetika
  - ◆ Nemovitá kulturní památka
  - ◆ Školství
  - Vodohospodářská infrastruktura
  - ✚ Zdravotnictví a sociální péče
  - ★ Policie, Armáda, Hasičský záchranný sbor
  - ▲ Zdroje znečištění
- Zranitelnost území - stávající plochy v riziku

100 %

- Bydlení
- Doprava
- Občanská vybavenost
- Rekreace a sport
- Smišené plochy
- Technická vybavenost
- Výroba a skladování
- Zeleň

- Zranitelnost území - nerizikové stávající plochy

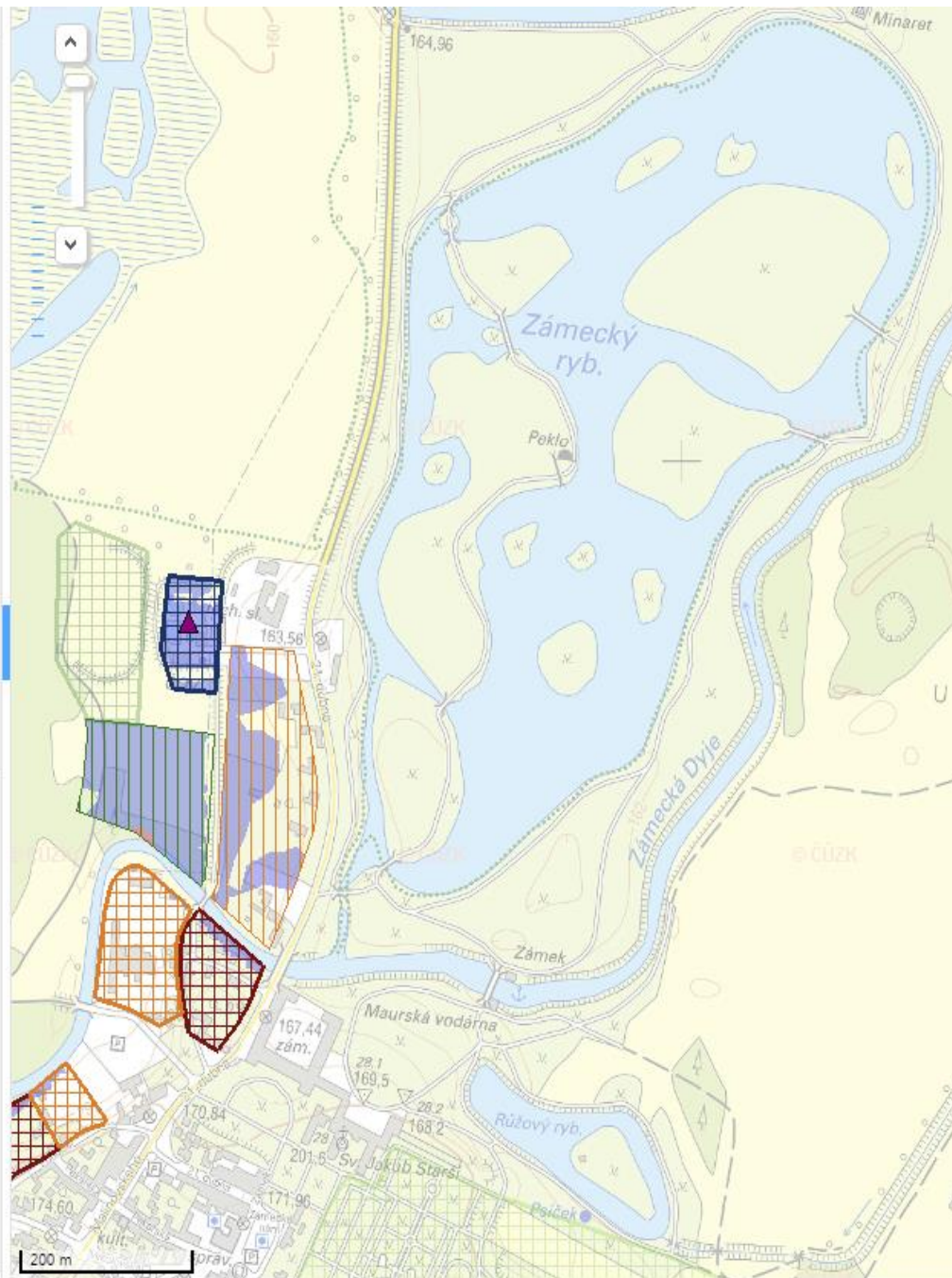
30 %

- Bydlení
- Doprava
- Občanská vybavenost
- Rekreace a sport
- Smišené plochy
- Technická vybavenost
- Výroba a skladování
- Zeleň

- Zranitelnost území - navrhované plochy v riziku

100 %

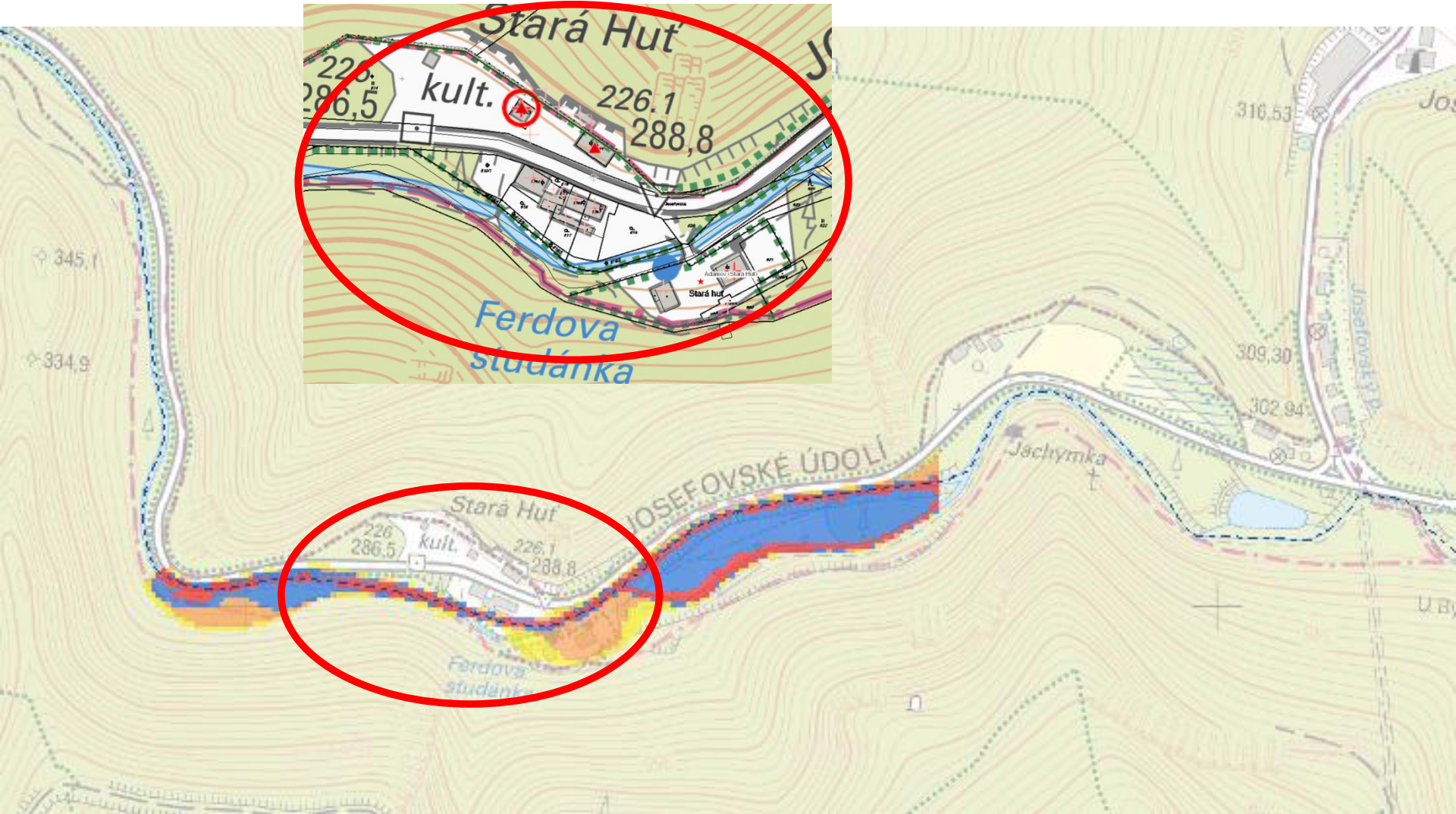
- Bydlení
- Doprava

STARÁ HUŤ - PO 2 - soubor technických památek - OPR

objekty na obou březích přirozeného vodního toku, případná individuální ochrana na LB Křtin. p., nainstalován LVS

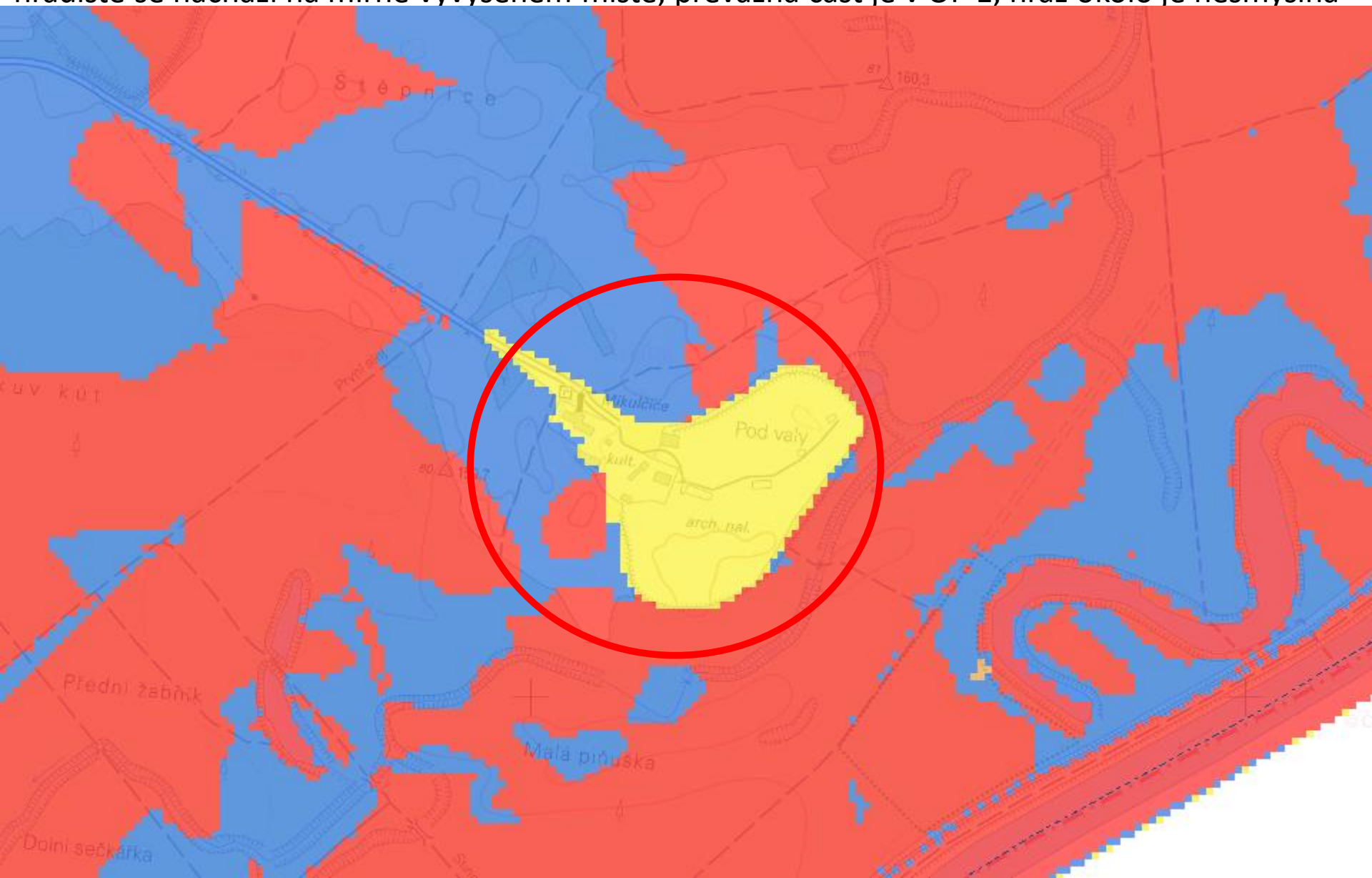
STARÁ HUŤ - PO 2 - soubor technických památek - OPR

MIKULČICE - PO 3 - slovanské hradiště - NKP

hradiště se nachází na mírně vyvýšeném místě, převážná část je v OP 1, hráz okolo je nesmyslná

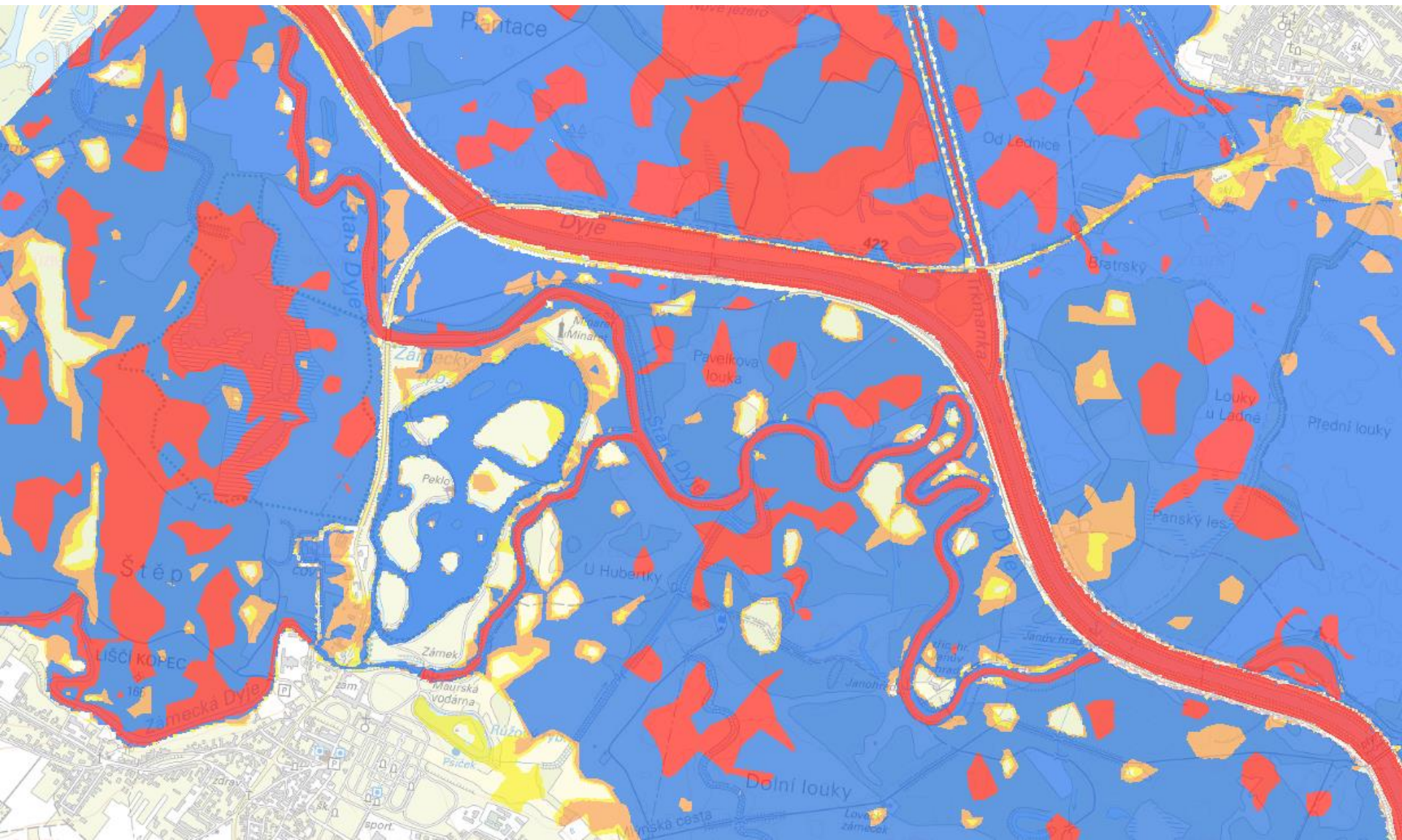
MIKULČICE - PO 3 - slovanské hradiště - NKP

LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL - PO 3 - UNESCO

s povodněmi se v lednické zámecké zahradě počítalo, zámek je na bezpečném místě, hráze kolem Dyje, řízené napouštění vody do Staré Dyje

LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL - PO 3 - UNESCO

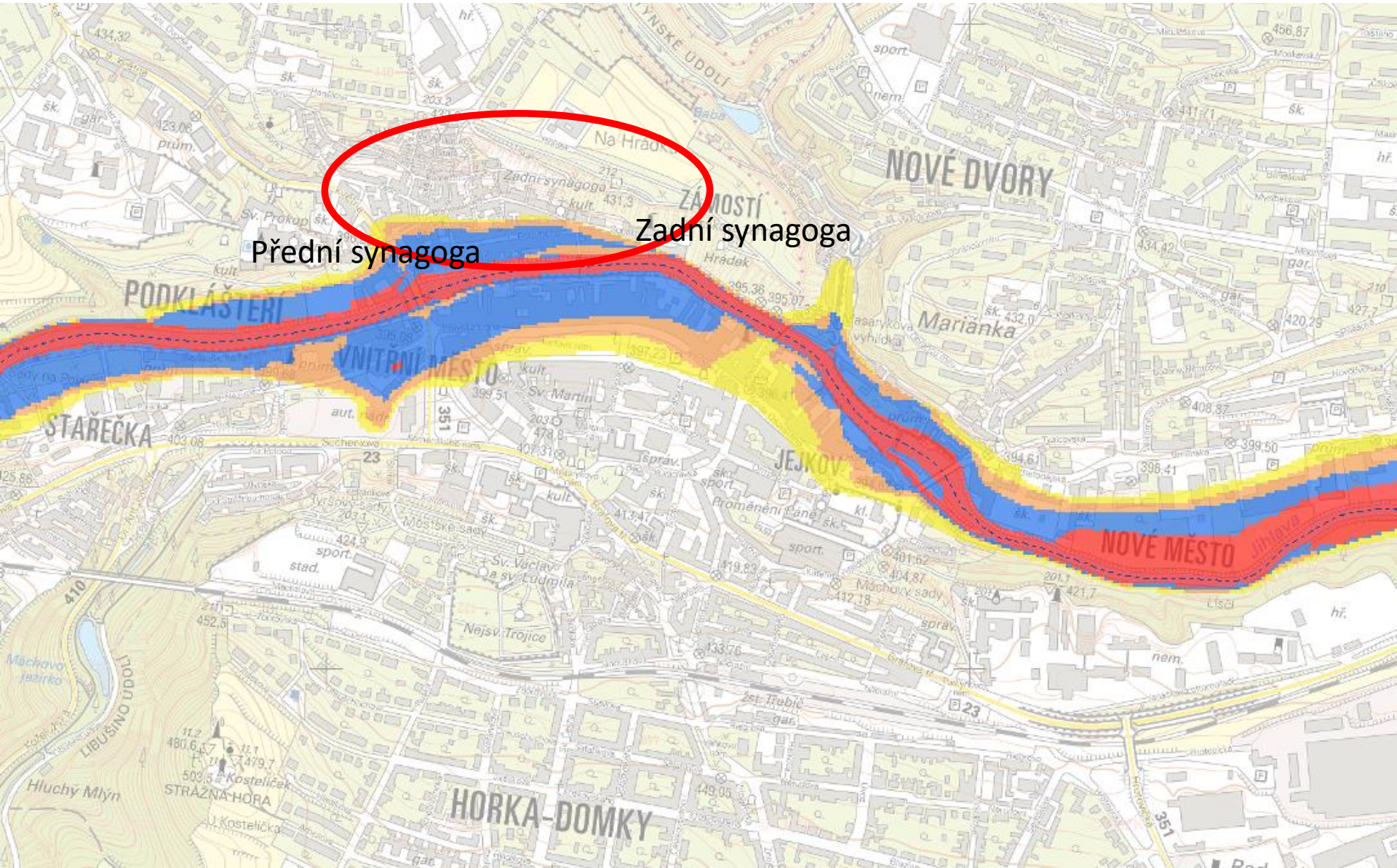
LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL - PO 3 - UNESCO

Třebíč - PO 2 - židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa - UNESCO

žid. čtvrť je chráněna od ř. Jihlavy protipovodňovou zdí s mobilním hrazením, nechráněno výše

Třebíč - PO 2 - židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa - UNESCO

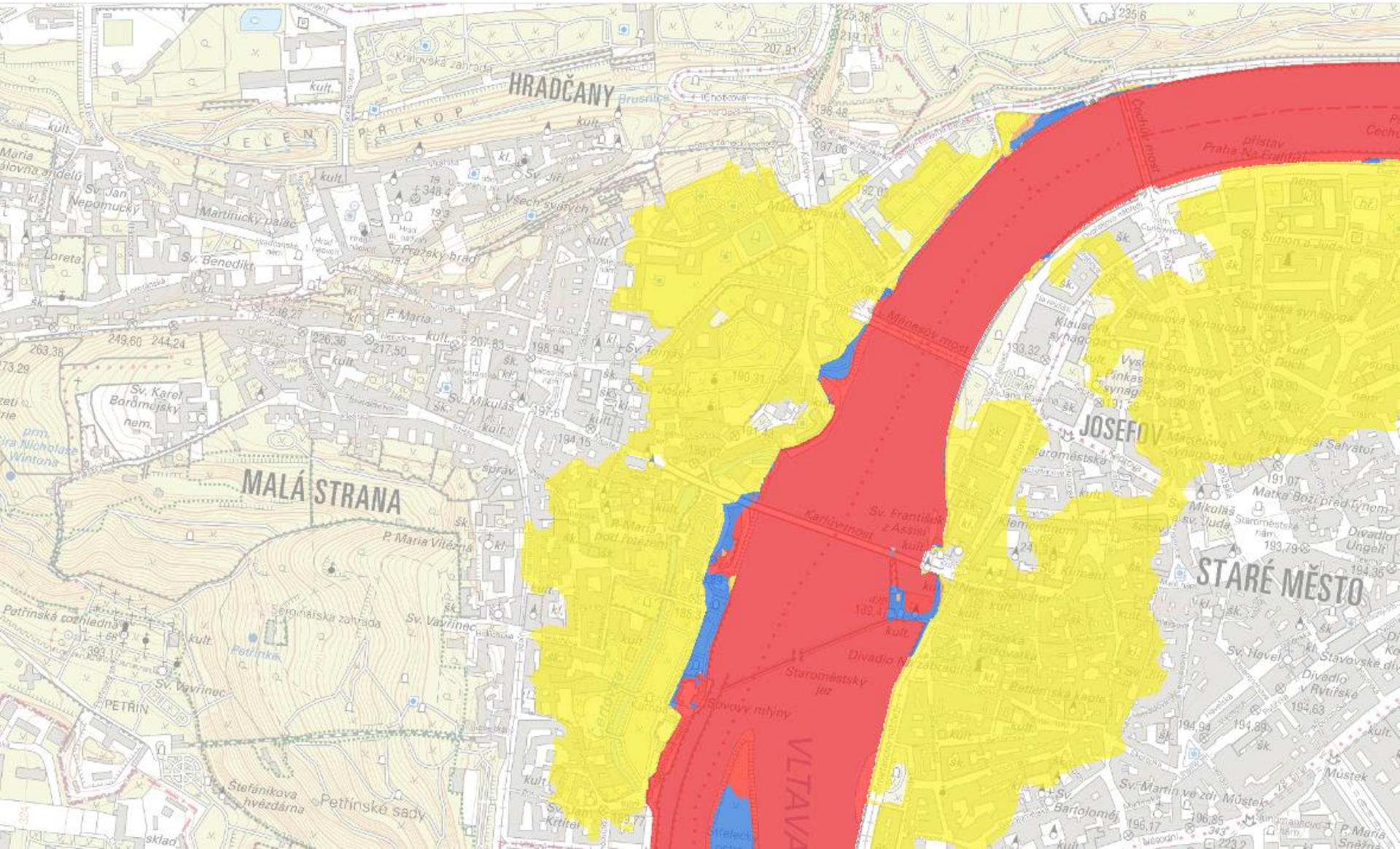
Třebíč - PO 2 - židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa - UNESCO

PRAHA - PO 3 - historické jádro - UNESCO

protipovodňové zdi, mobilní hrazení, uzavírání Čertovky

PRAHA - PO 3 - historické jádro - UNESCO

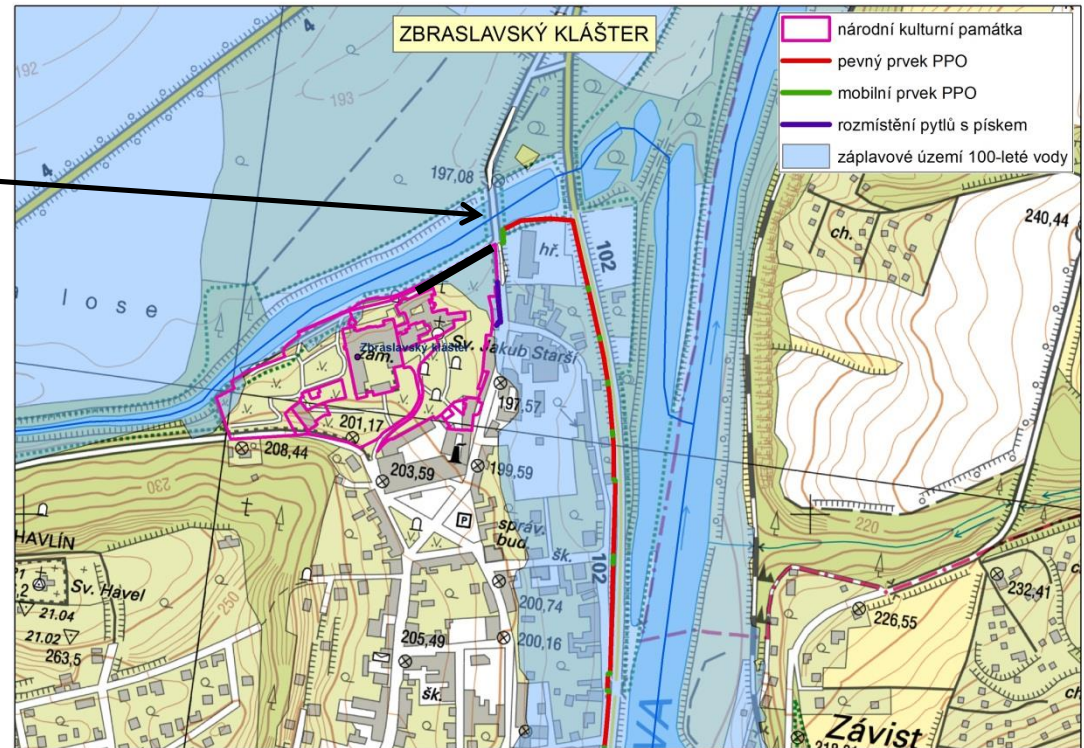

PRAHA - PO 3 - historické jádro - UNESCO

NKP Zbraslavský klášter

VÚV
TGM

MINISTERSTVO
KULTURY

Závěr

- Doplňková informace k historickým záznamům a pozorováním
- Podklad pro inicializaci protipovodňových opatření (PPO) památek
- Dříve se již při stavbě počítalo se zaplavením a tomu se přizpůsobilo technické řešení a materiály. Dnes se při opravách často volí běžné nevhodné materiály.

Projevy povodní z přívalových srážek

Rozbor problematiky

- Příčina povodní – krátkodobé přívalové deště
- Charakteristiky povodní
  - Nahodilost
  - Obtížně stanovitelná pravděpodobnost výskytu
  - Výskyt možný kdekoli
  - Velmi omezené možnosti předpovědi příčinných srážek
  - Lokální rozsah důsledků (zesilovaný nesprávnými způsoby užívání území)
  - Obtížně řešitelný problém mobility prostředků a kapacit na účinnou prevenci pro tisíce urbanizovaných lokalit v ČR

Projevy povodní z přívalových srážek

Řešení

Identifikace ploch → povrchový odtok s nepříznivými účinky pro zastavěné části obcí.

Cíl: Návrh postupů pro vizualizaci stupně potenciálních dopadů povodňového nebezpečí z přívalových srážek a umožnit tak semikvantitativní vyjádření míry rizik pro zastavěná území obcí.

DRBAL, K., a kol. *Metodický návod pro identifikaci KB*.
Brno: MŽP ČR, 2009, 7 s.

Projevy povodní z přivalových srážek

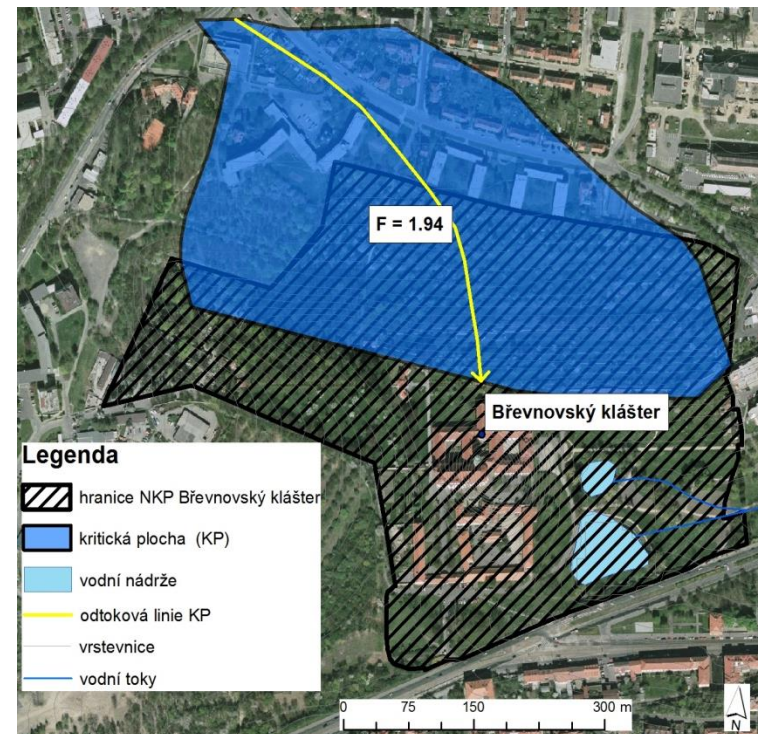
Doporučený metodický postup

Stanovení kritické plochy (KP)

- Vymezení zemědělských či lesních ploch přiléhajících k památkovým objektům a současně k nim skloněných.
- Stanovení FG charakteristik KP (sklon, druh pozemku, podíl plochy orné půdy).
- Finální výběr KP prostřednictvím vybraných charakteristik a jejich kritérií:
  - délka nepřerušného svahu $\geq 0,3$ km
  - průměrný sklon přispívající plochy ≥ 5 %
  - podíl plochy orné půdy v povodí ≥ 40 %
  - ukazatel kritických podmínek $F \geq 1,85$.

Kompenzace kritérií:

Podíl orné půdy < 40 % a/nebo plochy zcela zalesněné → úprava kritérií výběru.

Nastavení kategorizace

Ukazatel kritických podmínek F

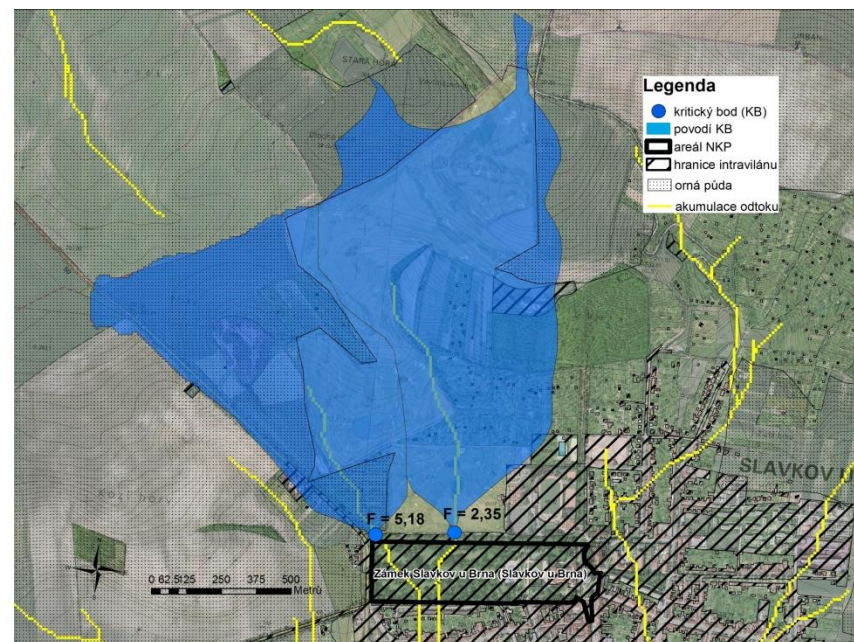
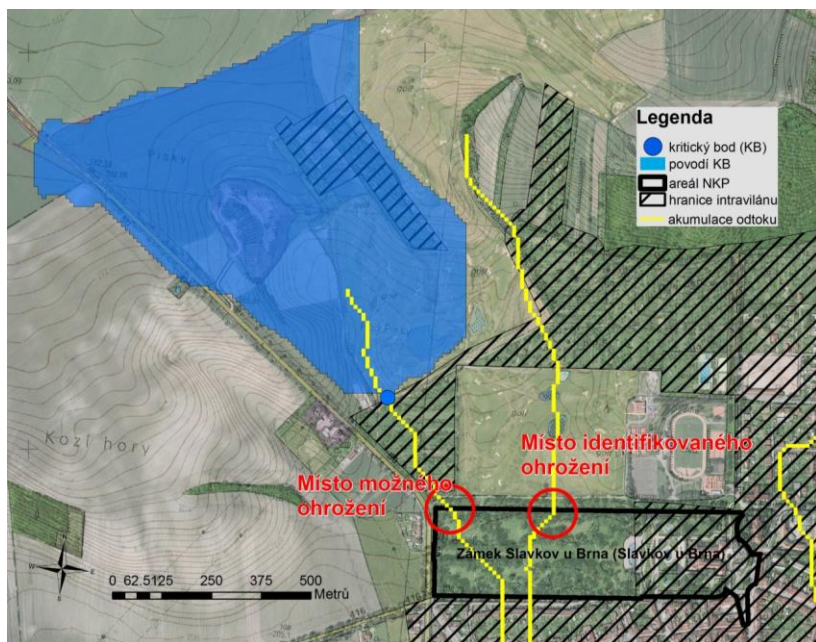
vyjadřuje možnost vzniku negativních projevů povodní z přívalových srážek.

- kombinace fyzicko-geografických podmínek,
- způsob využití území,
- regionální rozdíl krajinného pokryvu
- potenciální výskyt srážek extrémních hodnot (ve vazbě na synoptické podmínky)

Doplněný vahami relevantních veličin

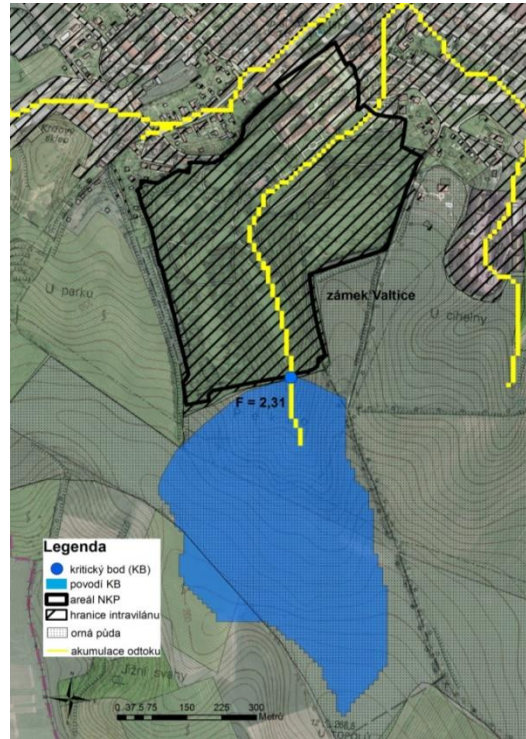
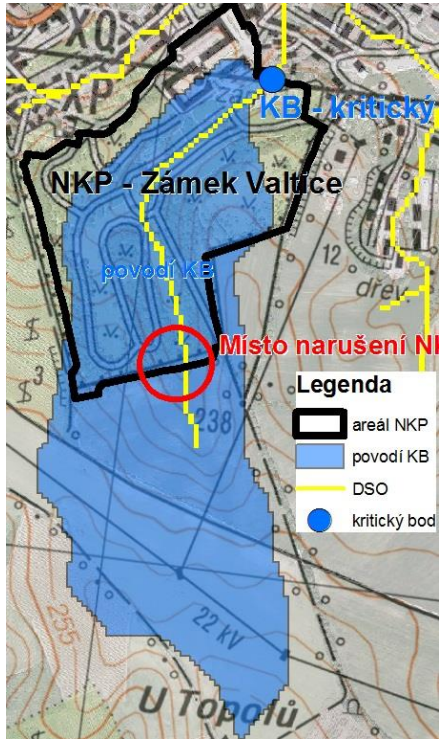
- **např. zesilující účinek podílu orné půdy v povodí** se očekává obecně vyšší než v případě průměrného sklonu přispívající plochy.

Areálu zámku Slavkov u Brna

NKP – zámek Valtice

Projevy povodní z přívalových srážek

Závěry

- Aplikace postupu a jeho ověření v terénu → upravena kritéria výběru kritických bodů.
- Metodický postup – aplikace na řadu památkových objektů i areálů (... , Lysice, UNESCO lokality).
- Potvrzení - reálný výskyt negativního projevu po přívalové srážkové události.
- Erozní ohrožení půdy vodní erozí půdy při výskytu mimořádných přívalových srážkových událostí.
- **VÚV: Možnost identifikace libovolných památek potenciálně ohrožených přívalovými povodněmi metodou schválenou MŽP.**

VÚV
TGM

Bechyně, červen 2013

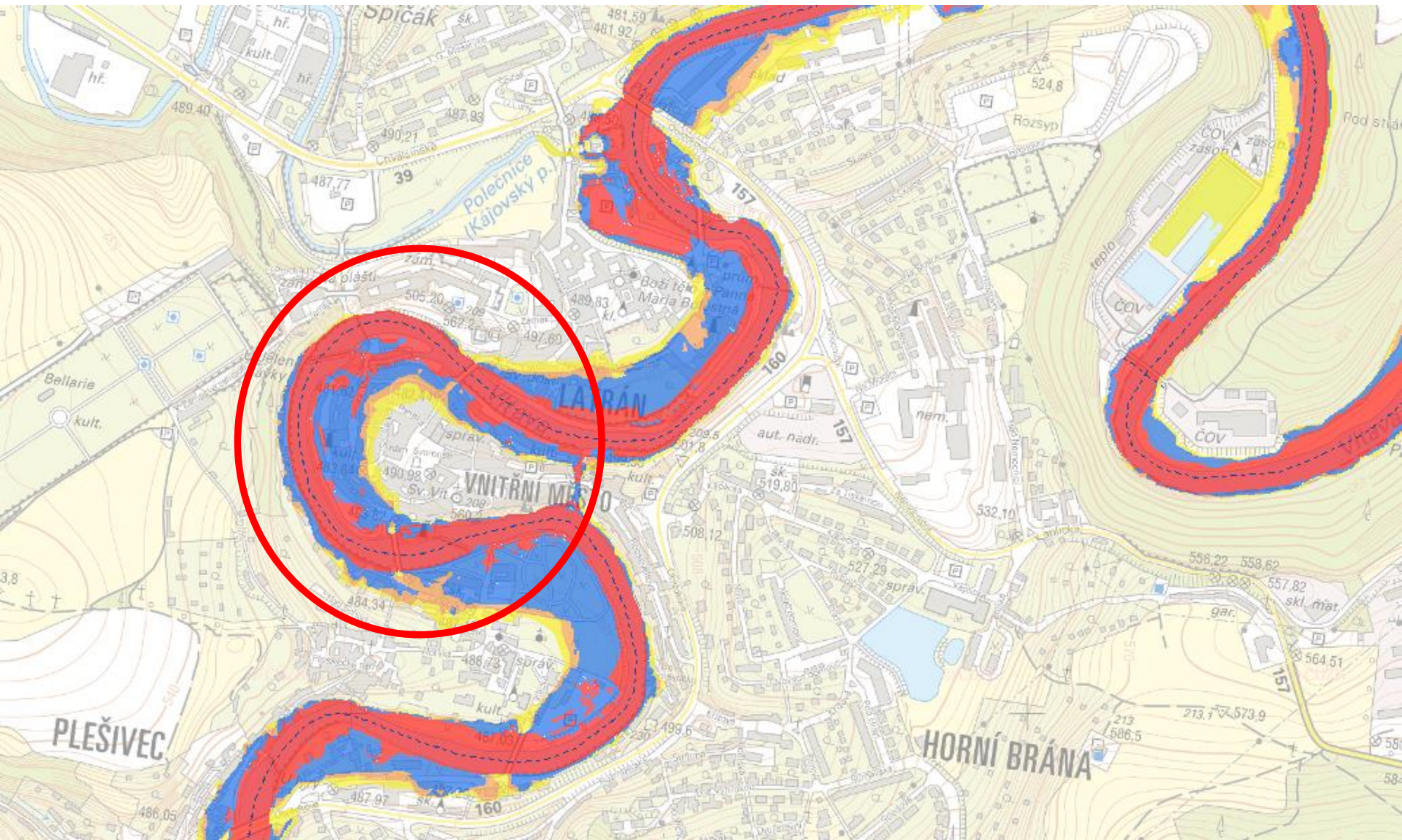
ČESKÝ KRUMLOV - PO3 - historické jádro - UNESCO

ČESKÝ KRUMLOV - PO3 - historické jádro - UNESCO

s povodněmi na PB se počítalo, zámek a zahrady jsou na skále, náměstí a kostel sv. Víta jsou mimo dosah vody

Český Krumlov

červen 2013

Český Krumlov

červen 2013

srpen 2002

ČESKÝ KRUMLOV – Park kolem potoka Polečnice, červen 2013

Soutok Vltavy a Polečnice červen 2013

Zámek a park Libochovice

VÚV
TGM

Děkuji za pozornost

